

● O VZŤAHOCH PÁPEŽSTVA K RUSKU. — Dielo prof. Eduarda Wintera¹, východonemeckého slavistu, je nám, najmä našim historikom dobre známe. Vo svojej širokej tematickej škále dotkol sa neraz aj našich dejín, politických i kultúrnych. Stačí tu spomenúť jeho knihu *Die tschechische und slowakische Emigration in Deutschland im 17. und 18. Jahrhundert* (Berlin 1955), (Česká a slovenská emigrácia v Nemecku v 17. a 18. storočí), kde osvetľuje mnohé zaujímavé stránky slovenského kultúrneho života v minulosti.

Teraz prof. Winter zamerl svoju pozornosť na inú slovanskú politicko-kultúrnu oblasť: na Rusko, konkrétne na vzťahy pápežstva k Rusku, a to od 9. storočia až dodnes. Prvý zväzok tohto diela sa však zaoberá touto problematikou len do vzniku osvietenstva. Druhý zväzok ju má riešiť od osvietenstva, cez reštauráciu, kapitalizmus až po imperializmus a tretí zväzok, s názvom *Sovietsky sväz a Vatikán*, ju uzavrie. Ide teda o trilógiu, ktorej prvý diel máme už v rukách.

Dielo má predovšetkým historicko-kultúrny charakter a preto sa o ňom nemôžeme vo filozofickom časopise priveľmi šírť. Predsa však jednu svojou stránkou do neho patrí. Prof. Winter rieši problematiku metódou historického materializmu. To znamená, že v cirkevných bojoch, ktoré sa odohrávali medzi východnou a západnou kresťanskou cirkvou, v ich svároch o Rusko, v pápežskej snahe o znovuzjednotenie rozštiepenej cirkvi atď. nevidí v podstate boje o šírenie „pravej viery“ a pod., teda spory náboženské, ale iba hospodárske a politické. Vatikánu pri jeho snahe nešlo o náboženské podmanenie si Ruska — čo sa mu nikdy nepodarilo — išlo mu v podstate o podrobenie si Ruska hospodársky a politicky. Bytie, hospodársky záujem tu boli prvotné, myslenie, náboženstvo — druhotné.

A z tejto stránky kniha prof. Wintera podáva aj filozofovi mnoho poučenia. Je veľmi

zaujímavé sledovať, ako sa boje o svetské záujmy veľmi často maskovali bojmi o záujmy duchovné, ako sa v ich mene zneužívalo náboženstvo, ako sa navonok bojovalo slovom božím, no vnútri intrigami, úskokmi, diplomatickými fahmi a pod. Čitateľ tu vidí pravú tvár skutočnosti a jej masku, ilúziu, ktorou klamali často aj samých činiteľov v týchto akciách.

Práca prof. Wintera má teda čo povedať aj filozofom a preto si získa ich záujem.

(tm)

● SOCIOLOGICKÝ VÝSKUM V SLUŽBÁCH VÝSTAVBY STRANY. —

Poľský časopis pre ekonomiku, politiku a kultúru „Polityka“ uverejnil článok,* v ktorom sa uvádzajú výsledky zaujímavého sociologického výskumu, ktorý na podnet Vysokej školy spoločenských vied a organizačného oddelenia ÚV Poľskej zjednotenej robotníckej strany uskutočnila Sekcia sociologických výskumov Vysokej školy spoločenských vied. Pracovníci sekcie vytýčili si za cieľ zhrnúť fakty, ktoré by umožnili dať konkrétnejšiu odpoveď na otázku: kto vstupuje do strany? „Strana“, píše sa v článku, „je zložitým spoločenským organizmom. Preto zároveň s rozšírením foriem straníckej činnosti v straníckych inštitúciách rástla potreba všestrannej a hlbkej analýzy života strany. Túto funkciu plnili do určitej miery hlásenia, avšak život a činnosť strany vyžadujú si hlbší výskum.“

Po prípravnej práci pristúpili sociológovia k masovému výskumu vymedzených spoločenských skupín, najmä kandidátov a aktivistov strany vo veľkých podnikoch, v ktorých je viac ako 400 členov strany. Pritom sa usilovali preskúmať čo najväčší počet závodov, aby údaje boli čo najúplnejšie a typické pre patričnú spoločenskú skupinu. Výskum sa robil pomocou ankety, obsahujúcej 77 otázok, a štúdiom materiálov v straníckych organizáciách a na riaditeľstvách podnikov. Zhrnuté

¹ Eduard Winter, *Russland und das Papsttum*, I. Teil, (Rusko a pápežstvo, I. diel), Akademie-Verlag, Berlin 1960.

* Polityka, č. 11, 1961.